

האיום על בעלי ומנהלי
עסקים בישראל
הפליליזציה של
תחום הניהול העסקי

אפריל 2011

תוכן עניינים

3 דבר נשיא לשכת המסחר ת"א והמרכז, עו"ד אוריאל לין

א. דוגמאות לאחריות פלילית בדיני העבודה

5	1. חוק הודעה לעובד (תנאי עבודה) תשס"ב - 2002
5	2. חוק הגנת השכר תשי"ח - 1958
5	3. חוק שעות עבודה ומנוחה תשי"א - 1951
5	4. חוק חופשה שנתית, תשי"א - 1951
5	5. חוק הודעה מוקדמת לפיטורין והתפטרות תשס"א 2001
6	6. חוק עבודת נשים תשי"ד - 1954
6	7. חוק שכר מינימום תשמ"ז - 1987
6	8. חוק העסקת עובדים על ידי קבלני כוח אדם תשנ"ו - 1996
6	9. חוק למניעת הטרדה מינית תשמ"ח - 1988

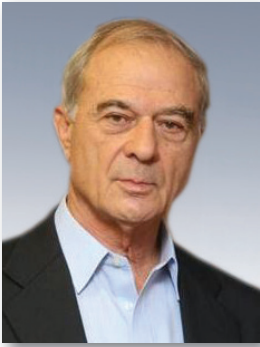
ב. אחריות פלילית של שותפים ונושאי משרה בתחום דיני העבודה

7	1. חוק שוויון הזדמנויות בעבודה, תשמ"ח - 1988
7	2. חוק שעות עבודה ומנוחה, תשי"א - 1951
8	3. חוק הודעה מוקדמת לפיטורים והתפטרות, התשס"א 2001
8	4. פקודת הבטיחות בעבודה [נוסח חדש], תשל"ל - 1970
8	5. חוק שכר מינימום, תשמ"ז - 1987
8	6. חוק הגנת השכר, תשי"ח - 1958
9	7. חוק חופשה שנתית, תשי"א 1951
9	8. חוק עבודת נשים, תשי"ד - 1954
9	9. חוק העסקת עובדים על ידי קבלני כוח אדם, תשנ"ו - 1996
9	10. חוק עובדים זרים, תשנ"א - 1991
10	11. חוק עבודת הנוער, תשי"ג - 1953
10	12. חוק הגנה על עובדים בשעת חירום, תשס"ו - 2006
10	13. חוק מידע גנטי, תשס"א - 2000 .
10	14. חוק שוויון לאנשים עם מוגבלויות, תשנ"ח - 1998
11	15. חוק ארגון הפיקוח על העבודה, תשי"ד - 1954
11	16. חוק שירות התעסוקה, תשי"ט - 1959

ג. דוגמאות לאחריות פלילית בתחום הצרכנות	
12	1. חוק הגנת הצרכן, תשמ"א - 1981 סעיף 23(ב)(8)
12	2. חוק הגנת הצרכן, תשמ"א - 1981 סעיף 23(ג)(5)
12	3. חוק הגנת הצרכן, תשמ"א - 1981 סעיף 23(ג)(8)
12	4. חוק הגנת הצרכן, תשמ"א - 1981 סעיף 23(ג)(1)
12	5. חוק מכירת רכב משומש (זכאות למידע וגילוי נאות), תשס"ח - 2008
12	6. חוק התקשורת (בזק ושידורים), התשמ"ב - 1982

ד. דוגמאות לאחריות פלילית בתחום הגנת הסביבה	
13	1. חוק לסילוק ומיחזור צמיגים, תשס"ז - 2007
13	2. חוק להסדרת הטיפול באריזות, התשע"א - 2011 סעיף 31(ב)(1)
13	3. חוק להסדרת הטיפול באריזות, התשע"א - 2011 סעיף 31(ב)(2)
13	4. חוק להסדרת הטיפול באריזות, התשע"א - 2011 סעיף 31(ב)(3)
13	5. חוק להסדרת הטיפול באריזות, התשע"א - 2011 סעיף 31(ב)(4)
13	6. חוק להסדרת הטיפול באריזות, התשע"א - 2011 סעיף 31(ג)(1)
13	7. חוק להסדרת הטיפול באריזות, התשע"א - 2011 סעיף 31(ג)(2)
14	8. חוק שמירת הניקיון, תשמ"ד - 1984
14	9. חוק למניעת העישון במקומות ציבוריים והחשיפה לעישון, תשמ"ג - 1983
14	10. חוק הפיקדון על מיכלי משקה (תיקון מס' 4), התש"ע - 2010

ה. דוגמאות לאחריות פלילית בתחום שוק ההון	
15	1. חוק יעול האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א - 2011 סעיף 1(7)
15	2. חוק יעול האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א - 2011 סעיף 1(11)
15	3. חוק יעול האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א - 2011 סעיף 1(12)
15	4. חוק יעול האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א - 2001 סעיף 1(12)

עו"ד אוריאל לין

דבר הנשיא

שטף של פליליזציה שוטף את מדינת ישראל בשנים האחרונות. הסיכוי של מעסיקים להפוך לעבריינים הולך וגובר כל הזמן. מעסיקים הופכים מאוימים יותר ויותר ויש לכך השלכות שצריך לקחת בחשבון.

גם אם מעוניינים למנוע תופעה כלשהי, את נשק הפליליזציה יש לשמור למקרים החריגים והקשים ביותר. לא יתכן שכל תופעה שרוצים למנוע, ממהרים לעשות שימוש בדין הפלילי. הדבר נוגד את אחד הכללים הבסיסיים ביותר בשיטת המשפט שלנו - המידתיות. חייב להיות מדרג ברור, שבו רק כאשר באמת מוצדק לעשות שימוש בדין הפלילי, אכן יעשה בו שימוש, אחרת נפספס את המטרה.

תופעה זו של פליליזציית יתר מביאה לטשטוש בעייתי בין התחום הפלילי לתחום האזרחי. התחום הפלילי הולך וחולש על עוד ועוד מחוזות במסגרת המשפט הישראלי, שלא לצורך. תופעה זו של פתרון "קסם" למניעת מעשה באמצעות הרתעה פלילית יכולה להוביל להשלכות שליליות מרחיקות לכת לכלכלה הישראלית.

אף מעסיק שפוי לא יהיה מוכן לקחת על עצמו את האחריות, ההולכת וגדלה בצורה חדה ביותר, להפוך לעבריין פלילי. תופעת היד הקלה על ההדק והתפשטות הפליליזציה במשפט הישראלי, חייבת להיעצר. חשוב עוד להבין שעצם האישום הפלילי, כשלעצמו, הוא הליך משפיל, קשה וכואב מאין כמוהו.

אין בדברים אלה כדי להגן על מעשים גלויים, או לתת הכשר למעשים לא ראויים. נהפוך הוא. לאותם מקרים שנמצאים בקוד הגנטי של האיסור הפלילי יש לתת את ההתייחסות המתאימה בכלים של דיני העונשין של מדינת ישראל. אבל לא כל מעשה ו/או מחדל של מעסיק צריך להיבצע בכתם הפליליות תוך כדי העברת מסכת יסורים משפילה של העמדה לדין פלילי. מגמה זו לא משרתת אף אחד ואף גורמת לזילות של ההליך הפלילי.

יתרה מזו, כוח האדם האכיפתי הקיים היום לא יוכל לעמוד בקצב ריבוי העבירות הפליליות שמייצר בית המחוקקים שלנו וגם לכך צריך לתת את הדעת על מנת למנוע מצב של אכיפת חסר.

כאמור, חקיקת העבודה במדינת ישראל כוללת כ-151 מעשים ו/או מחדלים המהווים עבירה פלילית.

עסקת החבילה במשק מחודש יוני 2009 הולידה 2 עבירות פליליות חדשות:

1. אי תשלום שכר, בסייגים מסוימים, היא עבירה פלילית שדינה חצי שנת מאסר או קנס בגובה של עד ₪75,300 (חוק הגנת השכר, תשי"ח 1958, סעיף 225ב(ב)).
כפי שצינו בשורות הקודמות, זוהי דוגמא מצוינת לשימוש יתר בכלי פלילי. תשלום שכר במועד הוא דבר קדוש. כל עובד זכאי לתמורה בגין העבודה שהשקיע. אין על כך שום מחלוקת.
נגד מעסיקים שמפרים כלל ברור זה, כבר יש סנקציה מאוד משמעותית בחוק - הלנת שכר. החוק קובע, כי בשבוע ההלנה הראשון יש סנקציה של 5% מהשכר המולן ו-10% בגין כל שבוע הלנה נוסף. חישוב פשוט מראה כי תוך חודשיים וחצי השכר המולן מכפיל את עצמו. מדובר בסנקציה כלכלית כבדה מאוד כנגד מעסיקים.

אפשר אולי לטעון שהמנגנון הקיים איטי ולא מספיק משוכלל, אבל זה לא אומר שאי אפשר לשפר ולשכלל אותו. אפשר היה לחשוב בצורה יצירתית על יצירת מנגנון מהיר של בירור שיאפשר לכל עובד לעמוד על זכויותיו במהירות רבה.

במקום זאת, התווספה לספר החוקים של מדינת ישראל עבירה חדשה, פלילית, של הלנת שכר. במקור ביקשה הצעת החוק להחיל את הסנקציה החל מהיום הראשון מבלי להתחשב בכלל בנסיבות חיצוניות. רק בעקבות התערבות חזקה של לשכת המסחר, רוככה הצעת החוק וקבעה שני סייגים לפני השימוש בדין הפלילי.

הסייג הראשון הוא סייג של זמן. החוק קובע כי ניתנת ארכה של שלושה חודשים לפני שיוגש כתב האישום וזאת על מנת לאפשר למעסיק, בהנחה ואכן נקלע לקשיים כלכליים אמיתיים, לחפש מקורות מימון לתשלום.

הסייג השני מאפשר למעסיק להימנע מהסנקציה במקרה והוא מוכיח כי אי תשלום השכר נבע מנסיבה שאיננה תלויה בו. הדוגמה הבולטת שאפשר לחשוב עליה היא של עסק שנתן את השירות למשרד ממשלתי והמשרד הממשלתי, רק בגלל שהוא יכול, מעכב לו את התשלום. כתוצאה מכך העסק לא מסוגל לשלם את המשכורות של עובדיו. האם במקרה כזה הגיוני, סביר וצודק להעמיד את המעסיק בפני אישום פלילי?

בנוסף, כל אותה חקיקה פלילית לא לוקחת בחשבון שהיא יכולה לפעול לרועץ כנגד מי שהיא באה להגן עליו. שהרי אם מעסיק ייוכח שהוא נקלע לקשיים כלכליים ולמצוקה, הוא ניצב בפני דילמה בלתי אפשרית: לפטר את העובד או להסתכן באיום הפלילי והדבר יפעל כבומרנג נגד אותם העובדים.

2. אי תשלום תוספת לשכר מינימום שנקבע בהסכם קיבוצי כללי והוצא לו צו הרחבה - היא עבירה פלילית שדינה קנס של עד 75,300 ₪. (חוק הסכמים קיבוציים, תשי"ז 1957, סעיף 33ד(ב)).

חשוב לזכור, כי דיני העבודה במהותם הם חלק מהמשפט האזרחי ולא חלק מהמשפט הפלילי. אל לנו ליצור מצב בו עצם פעילות של מעסיק מהווה סיכון גבוה להפיכה לעבריין. את הסנקציה הפלילית בתחום דיני העבודה יש לשמור למקרים יוצאי הדופן ולא לפעול בדרך הקלה ביותר של קירוב עוד ועוד חלקים של המשפט הפלילי לפתחו של המעסיק.

נוסף על מגמה מסוכנת זו של פליליות הולכת וגוברת של דיני העבודה, גם חוקים אחרים, הנוגעים לתחום הניהול העסקי רוויים בסנקציות פליליות. גם כאן אפשר כבר לזהות מגמה ברורה של בחירה בדרך הקלה - הטלת סנקציות פליליות על מעסיק שלא פעל בהתאם להוראה כזו או אחרת.

עו"ד אוריאל לין, נשיא

א. דוגמאות לאחריות פלילית בדיני עבודה

1. חוק הודעה לעובד (תנאי עבודה) תשס"ב - 2002

החובה: על מעסיק למסור לעובד, תוך 30 יום מהיום שהעובד התחיל לעבוד אצלו, הודעה בכתב שבה יפרט את תנאי ההודעה של העובד המפורטים בחוק.

הסנקציה: אי מסירת הודעה כאמור דינה קנס של עד 14,400 ₪. עבירה זו היא מסוג העבירות של אחריות קפידה.

סעיף החוק: 4.

יצוין, כי עבירה זו היא עבירה מנהלית, כלומר ניתן לכפר על העבירה באמצעות קנס מנהלי. עם זאת, כתם הפליליות עומד בעינו, שכן אם מבקשים להישפט בגין אותו מעשה, לוקחים את הסיכון של הרשעה פלילית.

2. חוק הגנת השכר תשי"ח - 1958

החובה: מסירת תלוש שכר לא יאחר מהיום התשיעי שלאחר המועד לתשלום שכר עבודה.

הסנקציה: אי מסירת תלוש כאמור דינה קנס של עד 14,600 ₪ בגין כל תלוש. עבירה זו היא מסוג העבירות של אחריות קפידה.

סעיף החוק: 25ב(א)(1)

החובה: העברת ניכוי כספים מותרים משכר עבודה ליעדם.

הסנקציה: אי העברת הכספים ליעדם כאמור דינה שנתיים מאסר או קנס של כ-1,130,000 ₪.

סעיף החוק: 25ב(ג)

3. חוק שעות עבודה ומנוחה תשי"א - 1951

החובה: איסור העבדה בשעות נוספות (למעט העבדה מותרת על פי החוק או אם ניתן היתר).

הסנקציה: העבדה אסורה כאמור דינה קנס עד 50 לירות (שווה ערך בשקלים חדשים) על כל עובד שהועבד כאמור או מאסר עד חודש אחד או שני העונשים כאחד.

סעיף החוק: 26(א)

4. חוק חופשה שנתית תשי"א - 1951

החובה: ניהול פנקס חופשה.

הסנקציה: אי ניהול פנקס חופשה דינו קנס עד 50 לירות (שווה ערך בשקלים חדשים).

סעיף החוק: 28(ב)(3)

5. חוק הודעה מוקדמת לפיטורין והתפטרות תשס"א - 2001

החובה: על מעסיק לתת לעובדו בסיום העבודה אישור בכתב בדבר תחילתם וסיומם של יחסי עובד-מעביד.

הסנקציה: אי מתן הודעה כאמור, תוך 14 ימים מיום העבודה האחרון של העובד או עד תום שבעה ימים מיום דרישת העובד בכתב, דינה קנס של עד 14,400 ₪.

סעיף החוק: 8(ב)

6. חוק עבודת נשים תשי"ד - 1954

החובה: לא ניתן לסרב לקבל אישה לעבודה מהטעם שהודיעה, עם קבלתה לעבודה, כי אינה מסכימה, מטעמים משפחתיים, לעבוד בלילה.
הסנקציה: סירוב קבלה לעבודה כאמור דינה מאסר שישה חודשים או קנס של עד 150,600 ₪.
סעיף החוק: 14(א)(3).

החובה: איסור פיטורי עובדת בהריון שטרם יצאה לחופשת לידה ללא היתר.
הסנקציה: פיטורים אלו דינם מאסר שישה חודשים או קנס של עד 134,600 ₪.
סעיף החוק: 14(א)(6).

7. חוק שכר מינימום תשמ"ז - 1987

החובה: תשלום שכר מינימום לעובד של קבלן כוח אדם על ידי המעסיק בפועל (בנסיבות המנויות בחוק).
הסנקציה: אי תשלום דינו מאסר שישה חודשים או קנס של עד 113,000 ₪.
סעיף החוק: 14א(א)

8. חוק העסקת עובדים על ידי קבלני כוח אדם תשנ"ו - 1996

החובה: עריכת הסכם עבודה בכתב (אלא אם כן קיים הסכם קיבוצי המפרט את תנאי העבודה)
הסנקציה: אי עריכת הסכם כאמור דינה קנס של עד 58,400 ₪.
סעיף החוק: 20(א)(2)

9. חוק למניעת הטרדה מינית תשמ"ח - 1988

החובה: פרסום תקנון הטרדה מינית (בעסק בו מועסקים מעל 25 עובדים)
הסנקציה: אי פרסום תקנון כאמור דינו קנס של עד 14,400 ₪ ובכל שבוע נוסף שבו לא מפורסם התקנון קנס נוסף של עד 1,400 ₪.
סעיף החוק: 8

ב. אחריות פלילית של שותפים ונושאי משרה בתחום דיני העבודה

"נושא משרה" - דירקטור, מנהל כללי, מנהל עסקים ראשי, משנה למנהל כללי, סגן מנהל כללי, כל ממלא תפקיד כאמור בחברה אף אם תוארו שונה, וכן מנהל אחר הכפוף במישרין למנהל הכללי.

ההגדרה שלעיל לקוחה מתוך סעיף 1, סעיף ההגדרות בחוק החברות, תשנ"ט - 1999. שם נושא משרה כולל גם דירקטור.

בתחום דיני העבודה קיימות הגדרות שונות ל-"נושא משרה" מאשר זו שבחוק החברות. חוקי העבודה מגדירים בעיקרם נושא משרה כ: מנהל, שותף למעט שותף מוגבל ופקיד האחראי מטעם התאגיד על קיומו של החוק הרלוונטי.

המכנה המשותף לעבירות הפליליות בחוקי העבודה השונים הוא הטלת חובת פיקוח על נושאי המשרה, כהגדרתם בחוקים אלו, לעשות ככל שביכולתם על מנת למנוע את ביצוע העבירה על ידי התאגיד או על ידי עובדי התאגיד.

בחוקי העבודה קיים חריג משמעותי לכלל בסיסי בדיני העונשין. בעוד שברגיל נטל ההוכחה בפלילים הוא על התביעה, הרי שבחוקי העבודה, עצם קיום העבירה מקים חזקה בדבר הפרת החובה ועתה עובר הנטל לנושא המשרה להוכיח שלא הפר את חובתו.

להלן מספר דוגמאות המדגימות את האחריות האישית של נושאי משרה ושותפים בתחום דיני העבודה:

1. חוק שוויון הזדמנויות בעבודה, תשמ"ח - 1988

המעשה: נעברה עבירה על פי החוק בידי חבר בני אדם.

מי נושא באחריות: כל שותף למעט שותף מוגבל או פקיד אחראי של אותו חבר בני אדם.

ההגנות: יש להוכיח שהעבירה נעברה שלא בידיעת הנושא באחריות או שנקט בכל האמצעים הנאותים למניעת העבירה.

הסנקציה: החל בקנס מ-75,300 ₪ ועד 150,600 ₪ ועד מאסר (כשמדובר בהטרדה מינית).

סעיף החוק: 15

2. חוק שעות עבודה ומנוחה, תשי"א - 1951

המעשה: העבדה בניגוד לחוק או שלא בהתאם לתקנות או להיתר שניתנו לפיו.

מי נושא באחריות: כל חבר הנהלה, מנהל או פקיד של אותו חבר אנשים.

ההגנות: על הנושא באחריות להוכיח:

1. שהעבירה נעברה ללא ידיעתו או

2. נקט בכל האמצעים הנאותים כדי להבטיח שהוראות חוק זה בקשר לעבירה הנידונה יקוימו.

הסנקציה: קנס על 50 לירות (שווה ערך בשקלים חדשים) לכל עובד או מאסר עד חודש אחד או שני

העונשים כאחד.

סעיף החוק: 27

3. חוק הודעה מוקדמת לפיטורים והתפטרות, התשס"א - 2001
המעשה: כישלון בפיקוח על כך שלא ניתן אישור בכתב בדבר תחילתם וסיומם של יחסי עובד-מעביד. אי מתן האישור מקים חזקה על הפרת החובה.
מי נושא באחריות: נושא משרה בתאגיד - מנהל פעיל בתאגיד, שותף למעט שותף מוגבל ופקיד האחראי מטעם התאגיד על ניהול כח האדם בתאגיד.
ההגנות: ניתן לסתור את החזקה רק במקרה של הוכחה כי נושא המשרה עשה ככל שניתן כדי למלא את חובתו.
הסנקציה: קנס של עד 7,200 ₪.
סעיף החוק: 8

4. פקודת הבטיחות בעבודה [נוסח חדש], תש"ל - 1970
המעשה: עבירה על אחת העבירות המנויות בפקודה.
מי נושא באחריות: כל מנהל, שותף, או פקיד אחראי של אותו חבר בני אדם.
ההגנות: יש להוכיח כי העבירה נעברה שלא בידיעת הנושא באחריות ושנקט אמצעים סבירים למניעת העבירה.
הסנקציה: מגוונת. כשלא נקבע עונש מפורש, מאסר שישה חודשים או קנס 10,000 ₪ ומאסר נוסף ארבעה עשר ימים או קנס נוסף 600 שקלים לכל יום שבו נמשכת העבירה ובעבירה שהייתה עשויה לגרום מוות או חבלת גוף דינו מאסר שנה או קנס 20,000 שקלים ומאסר נוסף ארבעה עשר ימים או קנס נוסף של 600 שקלים לכל יום שבו נמשכת העבירה.
סעיף החוק: 222

5. חוק שכר מינימום, תשמ"ז - 1987
המעשה: נעברה עבירה לפי חוק זה על ידי תאגיד.
מי נושא באחריות: מנהל פעיל, שותף למעט שותף מוגבל, או פקיד באותו תאגיד ואחראי לעניין הנדון.
ההגנות: יש להוכיח שהעבירה נעברה שלא בידיעת הנושא באחריות ושנקט אמצעים סבירים למניעת העבירה.
הסנקציה: מאסר שנה או קנס של עד 226,000 ₪.
סעיף החוק: 15

6. חוק הגנת השכר, התשי"ח - 1958
המעשה: נושא משרה בתאגיד חייב לפקח ולעשות ככל שניתן למען:
1. מסירת תלוש שכר במועד
2. מסירת תלוש שכר עם פרטים מלאים
3. ניכוי סכומים מותרים בלבד משכרו של העובד
4. העברת כספים שנוכו משכר העובד ליעדם.
עבירה על אחד המקרים שלעיל מקימה חזקה בדבר הפרת החובה
מי נושא באחריות: נושא משרה - מנהל פעיל בתאגיד, שותף למעט שותף מוגבל או בעל תפקיד אחר האחראי מטעם התאגיד על התחום שבו בוצעה העבירה.
ההגנות: סתירת החזקה רק אם נושא המשרה הוכיח שעשה כל שניתן כדי למנוע את העבירה.
הסנקציה: קנס החל מעד 14,600 ₪ ועד 113,000 ₪.
סעיף החוק: 26

7. **חוק חופשה שנתית, תשי"א - 1951**

המעשה: אי מתן חופשה על פי החוק, או אי תשלום של דמי חופשה, פדיון חופשה ותמורת חופשה.
מי נושא באחריות: כל חבר הנהלה, מנהל או פקיד של אותו חבר אנשים.
ההגנות: יש להוכיח:
א. שהעבירה נעברה שלא בידיעתו או
ב. שנקט בכל האמצעים הנאותים כדי להבטיח שהוראות חוק זה בהקשר לעבירה הנדונה יקוימו.
הסנקציה: קנס של עד 50 לירות (שווה ערך בשקלים חדשים).
סעיף החוק: 29

8. **חוק עבודת נשים, תשי"ד - 1954**

המעשה: חובת פיקוח ודרישה לעשות ככל שניתן למניעת עבירה על פי חוק זה על ידי התאגיד או בידי עובד מעובדיו. עבירה על החוק מקימה חזקה שהופרה החובה.
מי נושא באחריות: נושא משרה - מנהל פעיל בתאגיד, שותף למעט שותף מוגבל, ופקיד האחראי מטעם התאגיד על התחום שבו בוצעה העבירה.
ההגנות: ניתן לסתור את החזקה רק במקרה שנושא המשרה הוכיח כי עשה כל שניתן כדי למלא את חובתו.
הסנקציה: קנס של עד 75,300 ₪.
סעיף החוק: 15

9. **חוק העסקת עובדים על ידי קבלני כח אדם, תשנ"ו - 1996**

המעשה: חובת פיקוח ודרישה לעשות כל שניתן למניעת עבירות כאמור בסעיף 20 לחוק בידי התאגיד או בידי עובד מעובדיו.
עבירה מקימה חזקה על הפרת החובה.
מי נושא באחריות: נושא משרה - מנהל פעיל בתאגיד, שותף למעט שותף מוגבל ופקיד שתפקידו למנוע הפרת חוק זה.
ההגנות: ניתן לסתור את החזקה רק במקרה שנושא המשרה הוכיח כי נהג ללא מחשבה פלילית וללא רשלנות ועשה כל שניתן כדי למנוע את העבירה.
הסנקציה: קנס של עד 29,200 ₪.
סעיף החוק: 21

10. **חוק עובדים זרים, תשנ"א - 1991**

המעשה: חובת פיקוח ודרישה לעשות ככל שניתן למניעת עבירות כאמור בסעיפים 2-4 לחוק בידי התאגיד או בידי עובד מעובדיו.
עבירה מקימה חזקה על הפרת החובה.
מי נושא באחריות: נושא משרה - מנהל פעיל בתאגיד, שותף למעט שותף מוגבל ופקיד שחובתו מטעם התאגיד היא לפעול לקיום חובות התאגיד לפי הסעיפים האמורים.
ההגנות: סתירת החזקה רק אם נושא המשרה הוכיח שנהג בלי מחשבה פלילית ובלא רשלנות ושעשה כל שאפשר כדי למנוע את העבירה.
הסנקציה: קנס של עד 29,200 ₪.
סעיף החוק: 5

11. **חוק עבודת הנוער, תשי"ג - 1953**

המעשה: חובת פיקוח ודרישה לעשות ככל שניתן למניעת עבירות כאמור בסעיפים 33, 33א, 33ב, 33ג ו-33ד בידי התאגיד או בידי עובד מעובדיו.
עבירה מקימה חזקה על הפרת החובה.
מי נושא באחריות: נושא משרה - מנהל פעיל בתאגיד, שותף למעט שותף מוגבל ופקיד האחראי מטעם התאגיד על התחום שבו בוצעה העבירה.
ההגנות: סתירת החזקה רק אם הוכיח נושא המשרה כי נהג ללא מחשבה פלילית וללא רשלנות ועשה כל שניתן כדי למלא את חובתו.
הסנקציה: קנס של עד 43,800 ₪.
סעיף החוק: 38

12. **חוק הגנה על עובדים בשעת חירום, תשס"ו - 2006**

המעשה: חובת פיקוח ודרישה לעשות כל שניתן למניעת עבירה לפי סעיף 7 (היעדרות מהעבודה או אי ביצוע עבודה בהתאם לחוק ההתגוננות האזרחית) בידי התאגיד או בידי עובד מעובדיו.
עבירה מקימה חזקה על הפרת החובה.
מי נושא באחריות: נושא משרה - מנהל פעיל בתאגיד, שותף למעט שותף מוגבל, או פקיד האחראי מטעם התאגיד על ניהול כח האדם בתאגיד.
ההגנות: סתירת החזקה רק אם נושא המשרה הוכיח שעשה כל שניתן כדי למלא את חובתו.
הסנקציה: קנס של עד 14,400 ₪.
סעיף החוק: 8

13. **חוק מידע גנטי, תשס"א - 2000**

המעשה: חובת פיקוח ודרישה לעשות כל שניתן למניעת עבירות לפי סעיף 38 לחוק בידי התאגיד או בידי עובד מעובדיו.
עבירה מקימה חזקה בדבר הפרת החובה.
מי נושא באחריות: נושא משרה - דירקטור, מנהל כללי, שותף פעיל או בעל תפקיד אחר בתאגיד, האחראי מטעם התאגיד על התחום שבו נעברה העבירה.
ההגנות: סתירת החזקה רק אם הוכיח נושא המשרה כי עשה כל שניתן כדי למלא את חובתו.
הסנקציה: מאסר שישה חודשים או קנס של עד 75,300 ₪.
סעיף החוק: 39

14. **חוק שוויון לאנשים עם מוגבלויות, תשנ"ח - 1998**

המעשה: חובת פיקוח ודרישה לעשות כל שניתן למניעת עבירה לפי סעיף קטן (ג) בידי התאגיד או בידי עובד מעובדיו.
עבירה מקימה חזקה בדבר הפרת החובה.
מי נושא באחריות: נושא משרה - מנהל פעיל בתאגיד, שותף למעט שותף מוגבל או האדם האחראי מטעם התאגיד על התחום שבו נעברה העבירה.
ההגנות: סתירת החזקה רק אם הוכיח נושא המשרה כי עשה כל שניתן כדי למלא את חובתו.
הסנקציה: קנס של עד 75,300 ₪.
סעיף החוק: 19מח(ה)

15. חוק ארגון הפיקוח על העבודה, תשי"ד - 1954

המעשה: נעברה עבירה לפי חוק זה או תקנות לפיו בידי חבר בני אדם, מואגד או בלתי מואגד.
מי נושא באחריות: מי שבעת ביצוע העבירה היה מנהל פעיל, בא כוח או שותף פעיל בחבר בני האדם.
ההגנות: על הנושא באחריות להוכיח שהעבירה נעברה שלא בידיעתו ושנקט בכל האמצעים הנאותים כדי להבטיח קיום הוראות החוק והתקנות לפיו.
הסנקציה: מגוון של קנסות כספיים או מאסר.
סעיף החוק: 36ה

16. חוק שירות התעסוקה, תשי"ט - 1959

המעשה: חובת פיקוח ודרישה לעשות כל שניתן למניעת עבירות לפי חוק זה בידי התאגיד או בידי עובד מעובדיו.
עבירה מקימה חזקה בדבר הפרת החובה.
מי נושא באחריות: נושא משרה - מנהל פעיל בתאגיד, שותף למעט שותף מוגבל או פקיד האחראי מטעם התאגיד על התחום שבו בוצעה העבירה.
ההגנות: סתירת החזקה רק אם נושא המשרה הוכיח כי עשה כל שניתן כדי למלא את חובתו.
הסנקציה: קנס של עד 14,400 ₪.
סעיף החוק: 82

ג. דוגמאות לאחריות פלילית בתחום הצרכנות

בתחום הגנת הצרכן קיימים 5 דברי חקיקה מרכזיים. עיון בהם מגלה לא פחות מ-61 סעיפי חוק, שהפרתם מהווה עבירה פלילית.

להלן תמצית דוגמאות:

- 1. חוק הגנת הצרכן - תשמ"א - 1981**
החובה: נתינת שירות לצרכן, מסירת תעודת אחריות או קיום תחנת שירות לתיקון מוצרי חשמל ואלקטרוניקה באופן קבוע.
הסנקציה: בגין הפרת החובה קנס של עד 204,400 ₪.
סעיף החוק: 23(ב)(8)
- 2. חוק הגנת הצרכן - תשמ"א - 1981**
החובה: קיום הוראות בדבר מכירה מיוחדת או החזקת מלאי סביר של טובין
הסנקציה: בגין הפרת החובה קנס של עד 87,600 ₪.
סעיף החוק: 23(ג)(5)
- 3. חוק הגנת הצרכן - תשמ"א - 1981**
החובה: אי קיום פער בין המחיר המצוין על המוצר לבין המחיר בקופה. (בהתחשב בעובדה שברשת שיווק, למשל, מוצגים מאות אלפי מוצרים למכירה, סביר להניח כי כמעט תמיד יהיו מקרים בהם מוצרים לא יהיו מסומנים או שיסומנו בשגגה).
הסנקציה: בגין הפרת החובה קנס של עד 87,600 ₪.
סעיף החוק: 23(ג)(8)
- 4. חוק הגנת הצרכן - תשמ"א - 1981**
החובה: קיום הוראות בעניין גודל האותיות ואופן הכתיבה של חוזים אחידים
הסנקציה: בגין הפרת החובה קנס של עד 87,600 ₪.
סעיף החוק: 23(ג)(1)
- 5. חוק מכירת רכב משומש (זכאות למידע וגילוי נאות), תשס"ח - 2008**
החובה: קיום הוראות בדבר פירוט מדויק בטופס גילוי אודות הרכב שלמכירה
הסנקציה: בגין הפרת החובה קנס של עד 204,400 ₪.
סעיף החוק: 5
- 6. חוק התקשורת (בזק ושידורים), התשמ"ב - 1982**
החובה: קבלת הסכמה מראש מהנמען לשיגור דבר פרסומת באמצעים אלקטרוניים (מייל, פקס, SMS, הודעה קולית).
הסנקציה: בגין הפרת החובה קנס של עד 226,000 ₪.
סעיף החוק: 30א(ו)(1)

ד. דוגמאות לאחריות פלילית בתחום הגנת הסביבה

קיימים כ-240 דברי חקיקה, המסדירים את נושא הגנת הסביבה.

בכ-55 חוקים ותקנות שדגמנו, מצאנו לא פחות מ-729 סעיפים, שהפרת מהווה עבירה פלילית.

להלן תמצית של מספר דוגמאות:

1. חוק לסילוק ומחזור צמיגים, תשס"ז - 2007

החובה: הגשת דיווח על ידי היבואן או היצרן על מספר צמיגים ששווקו בישראל, או ניהול רישום מלא ומפורט של חובות הדיווח.
הסנקציה: בגין הפרת החובה על תאגיד - קנס של עד 150,600 ₪.
סעיף החוק: 15(א)(2) ו-5

2. חוק להסדרת הטיפול באריזות, התשע"א - 2011

החובה: יצור אריזה בהתאם להוראות הפחתה במקור, כפי שיקבע השר.
הסנקציה: קנס של עד 75,300 ₪ ואם מדובר בתאגיד, קנס של עד 150,600 ₪.
סעיף החוק: 31(ב)(1)

3. חוק להסדרת הטיפול באריזות, התשע"א - 2011

החובה: סימון אריזה בהתאם להוראות, שיקבע השר.
הסנקציה: קנס של עד 75,300 ₪ ואם מדובר בתאגיד, קנס של עד 150,600 ₪.
סעיף החוק: 31(ב)(2)

4. חוק להסדרת הטיפול באריזות, התשע"א - 2011

החובה: דיווח למשרד להגנת הסביבה לפי סעיף 7 לחוק.
הסנקציה: קנס של עד 75,300 ₪ ואם מדובר בתאגיד, קנס של עד 150,600 ₪.
סעיף החוק: 31(ב)(3)

5. חוק להסדרת הטיפול באריזות, התשע"א - 2011

החובה: ניהול רישום מלא ומפורט לעניין חובת דיווח כאמור בסעיף 7 לחוק.
הסנקציה: קנס של עד 75,300 ₪ ואם מדובר בתאגיד, קנס של עד 150,600 ₪.
סעיף החוק: 31(ב)(4)

6. חוק להסדרת הטיפול באריזות, התשע"א - 2011

החובה: עמידה ביעדי מחזור, הקבועים בסעיף 6 לחוק.
הסנקציה: מאסר 6 חודשים או קנס של עד 226,000 ₪ ואם המדובר בתאגיד, קנס של עד 452,000 ₪.
סעיף החוק: 31(ג)(1)

7. חוק להסדרת הטיפול באריזות, התשע"א - 2011

החובה: הטמנת פסולת בהתאם לאמור בסעיף 27 לחוק.
הסנקציה: מאסר 6 חודשים או קנס של עד 226,000 ₪ ואם המדובר בתאגיד, קנס של עד 452,000 ₪.
סעיף החוק: 31(ג)(2)

8. **חוק שמירת הניקיון, תשמ"ד - 1984**
החובה: קיום חובת סימון מכלים למשקה בדבר איסור השלכת פסולת.
הסנקציה: בגין הפרת החובה קנס של עד 75,300 ₪ ואם העבירה נעברה על ידי התאגיד, קנס של עד 150,600 ₪.
סעיף החוק: 13(א)(3)
9. **חוק למניעת העישון במקומות ציבוריים והחשיפה לעישון, תשמ"ג - 1983**
החובה: הצבת שלט על ידי מחזיק של מקום ציבורי המורה על איסור עישון.
הסנקציה: בגין הפרת החובה קנס של עד 75,300 ₪.
סעיף החוק: 4(א)(ב)
10. **חוק הפיקדון על מיכלי משקה (תיקון מס' 4), התש"ע - 2010**
החובה: מסירת מידע מעבר למה שנקבע בחוק על פי דרישת הממונה (לפי שיקול דעתו) ששימש לעריכת הדו"ח הרבעוני שיש למסור לממונה אודות מספר מיכלי משקה שנמכרו ונאספו.
הסנקציה: בגין הפרת החובה קנס של עד 75,300 ₪.
סעיף החוק: 18(א)

ה. דוגמאות לאחריות פלילית בשוק ההון

הדוגמאות המובאות להלן מתוך חוק יעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א - 2011 הן בהחלט עבירות כבדות, שמן הראוי כי יהיו עבירות פליליות ולא עבירות מנהליות, אם כי אפשר בהחלט לטעון כי סכומי הענישה אינם מידתיים.

דוגמאות אלו רק ממחישות את הפער, הטשטוש הגדול בחקיקה בין מה שבאמת ראוי להיות עבירה פלילית לבין מעשים ו/או מחדלים אחרים שדרך הטיפול בהם צריכה להיות שונה, מרוככת יותר וזאת כמובן מבלי להצדיק את המעשה. כאשר בודקים מה באמת ראוי שיהיה עבירה פלילית ואילו מעשים ו/או מחדלים מקבלים אף הם טיפול פלילי שלא לצורך, מתחדדת ההבנה שהלכנו רחוק מדי ושצריך לעשות לזה סוף באופן מייד.

להלן תמצית של מספר דוגמאות:

- 1. חוק יעול האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א 2011**
החובה: לא יעשה אדם שימוש במידע פנים אשר הגיע לידו, במישרין או בעקיפין, מאיש פנים בחברה. **הסנקציה:** מאסר שנתיים או קנס של עד 188,250 ₪ ואם המדובר בתאגיד, קנס של עד 941,250 ₪. **סעיף החוק:** 1(7) בחוק הנ"ל, תיקון סעיף 152. לחוק ניירות ערך.
- 2. חוק יעול האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א 2011**
החובה: לא לגרום לכך שבטיוטת תשקיף או בתשקיף יהיה פרט מטעה. **הסנקציה:** מאסר 5 שנים או קנס של עד 1,130,000 ₪ ואם המדובר בתאגיד, קנס של עד 5,650,000 ₪. **סעיף החוק:** 1(11) בחוק הנ"ל, תיקון סעיף 53 לחוק ניירות ערך.
- 3. חוק יעול האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א 2011**
החובה: גורם מפוקח או משקיע בניירות ערך שמסר לאדם אמרה, הבטחה או תחזית, בכתב, בעל פה או בדרך אחרת, שהיה עליו לדעת שהן כוזבות או מטעות, או העלים מאדם עובדות מהותיות, והיה עליו לדעת שיש במעשיו כדי להניע את אותו אדם לרכוש או למכור ניירות ערך. **הסנקציה:** מאסר 5 שנים או קנס של עד 1,130,000 ₪ ואם המדובר בתאגיד, קנס של עד 5,650,000 ₪. **סעיף החוק:** 1(12) בחוק הנ"ל, תיקון סעיף 54 לחוק ניירות ערך.
- 4. חוק יעול האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א 2011**
החובה: איסור לעשיית עסקה עצמית בניירות ערך, עסקה מתאומת בניירות ערך או יצוב של שער ניירות ערך. **הסנקציה:** מאסר 5 שנים או קנס של עד 1,130,000 ₪ ואם המדובר בתאגיד, קנס של עד 5,650,000 ₪. **סעיף החוק:** 1(12) בחוק הנ"ל, תיקון סעיף 54 לחוק ניירות ערך.

כתיבה ועריכה: עו"ד שלומי לזיה

סייעה בהכנת החומר: עו"ד שוש רבינוביץ

עריכה והפקה: אגף דוברות והסברה